

คู่มือการปฏิบัติงาน
แปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี
ปีงบประมาณ 2569

โดย นางสาวอภินันท์ จินดานิรตุล นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ
กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

คำนำ

กรมปศุสัตว์ โดยสำนักพัฒนาอาหารสัตว์ ได้กำหนดให้มีการจัดทำแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม เก็บรักษาแหล่งพันธุ์กรรมพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีที่มีอยู่ ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเหมาะสม มีการเก็บข้อมูลการให้ผลผลิต การขยายพันธุ์พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี สำหรับนำไปใช้เพื่อการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชอาหารสัตว์ นำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและกระจายพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกร

กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ จึงจัดทำคู่มือฉบับนี้ขึ้นเพื่อ ใช้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลในเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีให้ถูกต้องและเป็นไปตามหลักวิชาการและคงรักษาไว้ซึ่งพันธุ์พืช อาหารสัตว์พันธุ์ดีที่ตรงตามพันธุ์ต่อไป

กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์
สำนักพัฒนาอาหารสัตว์

ตุลาคม 2568

แปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี

ปัจจุบันเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยมีความต้องการใช้พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี เพื่อนำไปใช้ปลูกเลี้ยงสัตว์ และปลูกเพื่อการจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น โดยมีความต้องการใช้พันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่มีความหลากหลายมากขึ้น ตามสภาพพื้นที่ผลผลิตและการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ ได้ทำการอนุรักษ์รวบรวม เก็บรักษา แลกเปลี่ยนเชื้อพันธุ์ นำเข้า คัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ ซึ่งพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจำเป็นต้องทำการทดสอบความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถเจริญเติบโตได้ดี ภายในประเทศไทย เป็นการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม เพื่อหาพืชอาหารสัตว์ที่มีศักยภาพ มีความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์และความต้องการของเกษตรกรภายในประเทศ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรวบรวม เก็บรักษาแหล่งพันธุ์กรรมพืชอาหารสัตว์ รวมถึงการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์พืชอาหารสัตว์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการรวบรวม เก็บรักษาและขยายเชื้อพันธุ์พืชอาหารสัตว์สำหรับนำไปใช้เพื่อการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชอาหารสัตว์และนำไปใช้ประโยชน์ในการกระจายพันธุ์ให้เกษตรกรปลูกสำหรับเลี้ยงสัตว์ต่อไป แปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี หรือแปลง 40 พันธุ์ ดำเนินการขึ้นเพื่อรวบรวม เก็บรักษาแหล่งพันธุ์กรรมพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีที่มีอยู่ไว้ ตลอดจน อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเหมาะสม และขยายพันธุ์พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีตรงตามพันธุ์ ให้กับเกษตรกรปลูกสำหรับเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังเป็นจุดสาธิต เป็นจุดศึกษาดูงานในรูปแบบนิทรรศการมีชีวิตของพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีที่รวบรวมไว้สำหรับเกษตรกรและผู้สนใจ

การดำเนินการจัดทำแปลงสาธิตพืชอาหารสัตว์

1. กำหนดพื้นที่ในการจัดทำแปลงพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีจำนวน 40 ชนิดพันธุ์ต่อหน่วยงาน
2. ขนาดของแปลงย่อยไม่ควรน้อยกว่า 3×4 เมตร พิจารณาตามความเหมาะสมของขนาดพื้นที่ โดยขอบแปลงให้ก่ออิฐเพื่อเป็นแนวกันขอบแปลง หรือทำการยกเป็นคันดินเพื่อกำหนดขนาดแปลงย่อย
3. ทำทางเดินระหว่างแปลงที่เหมาะสมเพื่อง่ายต่อการเข้าเยี่ยมชมแปลงเพื่อดูลักษณะพันธุ์พืชอาหารสัตว์ แต่ละชนิดได้โดยสะดวก
4. จัดทำป้ายชื่อพันธุ์พืชอาหารสัตว์ประจำแปลง แสดงชื่อภาษาไทย และ ชื่อวิทยาศาสตร์ อย่างถูกต้อง วัสดุ อาจเป็นเหล็ก พลาสติก ไม้ หรืออื่นๆ ตามความเหมาะสม
5. มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อจัดทำแผนในการปฏิบัติงาน ดูแลจัดการแปลงให้มีความสวยงาม พร้อมสำหรับใช้เป็นฐานเรียนรู้ จุดสาธิต และนิทรรศการมีชีวิตด้านพืชอาหารสัตว์ และเก็บข้อมูลผลผลิต และผู้รับผิดชอบในการอธิบายข้อมูลพันธุ์พืชอาหารสัตว์แต่ละชนิดพันธุ์ให้ผู้เยี่ยมชมแปลงได้รับทราบ

6. จัดทำระบบการให้น้ำในแปลงพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีเพื่อให้แปลงสาธิตมีการให้ผลผลิตได้ตลอดปี โดยเฉพาะการให้น้ำในช่วงฤดูแล้ง และเป็นการให้พืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีแสดงศักยภาพการให้ผลผลิต ได้อย่างเต็มที่

7. ดำเนินการดูแลและปรับปรุงทัศน ใหสวยงาม เพื่อสร้างจุดดึงดูด เช่น มีจุดถ่ายภาพ มีป้ายแสดงแปลง ทดสอบ สาธิต หรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่โดดเด่นชัดเจน มีซุ้มหรือฐานเรียนรู้ด้านพืชอาหารสัตว์ มีการทำสื่อดิจิทัล เช่น QR code เพื่อแสดงองค์ความรู้ด้านพืชอาหารสัตว์ หรือด้านอื่นๆ

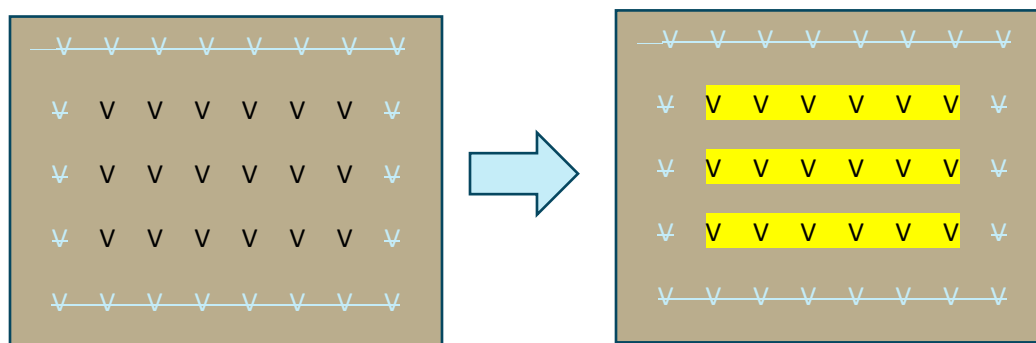
8. จัดทำแบบบันทึกข้อมูลผู้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือเข้าเยี่ยมชมแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์ พันธุ์ดี เพื่อเป็นข้อมูลการให้บริการและคำแนะนำ โดยบันทึกข้อมูลเข้าระบบ BAND IT (เมนู> ผู้รับบริการ>ข้อมูล ผู้รับบริการ>บริการให้คำแนะนำ) พร้อมทั้งรายงานให้สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ทราบ ทุก 6 เดือน ปีละ 2 ครั้ง

9. จัดทำแผนการดำเนินงานในแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี เพื่อเสนอให้ ผอ.ศูนย์ฯ รับทราบ และรายงานให้สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ทราบ ได้แก่ การสำรวจสภาพแปลง การปรับปรุงสภาพแปลงโดยการปลูก ใหม่หรือปลูกเพิ่มเติม การปรับปรุงระบบน้ำ การกำหนดการตัดวัดผลผลิต การใส่ปุ๋ย และกำจัดวัชพืช เป็นต้น (เอกสารแนบ 1) ภายในวันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกปี

10. จัดทำผังแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์ พร้อมระบุชนิดพืช ชื่อวิทยาศาสตร์ ตามผังการจัดทำ แปลง เพื่อเสนอให้ ผอ.ศูนย์ฯ รับทราบ และรายงานชนิดของพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดีตามผังแปลง ให้สำนักพัฒนา อาหารสัตว์ทราบ ผ่าน Google sheet และเมื่อกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วให้พิมพ์เอกสารเพื่อลงลายมือชื่อผู้ ดำเนินงานและหัวหน้าหน่วยงาน จากนั้นสแกนเอกสารที่ลงนามเรียบร้อยแล้ว ส่งให้กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหาร สัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ nutrition4@dld.go.th และ Line : กิจกรรมความ หลากหลายทางชีวภาพฯ (เอกสารแนบ 2) ภายในวันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกปี

11. การตัดวัดผลผลิตในแต่ละครั้งของแต่ละปีงบประมาณ ให้พิจารณาอายุการตัดในพืชตระกูลหญ้า ดำเนินการตัดที่อายุประมาณ 45 วัน ยกเว้นในหญ้าที่มีลักษณะต้นใหญ่ อวบน้ำ เช่น หญ้าเนเปียร์ตัดที่อายุ ประมาณ 60 วัน ส่วนในพืชตระกูลถั่วให้ตัดที่อายุประมาณ 60 วัน ทั้งนี้ขึ้นกับแผนการปฏิบัติงานและฤดูกาลในแต่ละพื้นที่ โดยให้เก็บเกี่ยวผลผลิตที่อยู่ภายในแปลง ดังนี้

11.1 ตัดต้นพืชอาหารสัตว์ที่อยู่บริเวณขอบแปลงออก ทั้ง 4 ด้านๆละ 50 เซนติเมตร

11.2 ตัดเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชอาหารสัตว์ส่วนที่เหลือในแปลงเพื่อชั่งน้ำหนักสตรายชนิดพันธุ์ (ควรชั่งน้ำหนักทันทีหลังการตัด) โดยตัดพืชให้สูงกว่าพื้นดิน 5-10 เซนติเมตร

11.3 บันทึกข้อมูลผลผลิตน้ำหนักสดที่ได้ (กิโลกรัม) พร้อมบันทึกข้อมูลพื้นที่การตัดวัดผลผลิต (ตารางเมตร)

11.4 คำนวณเป็นผลผลิตน้ำหนักสดต่อไร่

ตัวอย่าง การคำนวณผลผลิตน้ำหนักสดต่อไร่

แปลงย่อยมีขนาด 3.5×4.5 เมตร เมื่อดำเนินการตามข้อ 11.1 จึงมีพื้นที่คงเหลือเพื่อตัดเก็บเกี่ยวผลผลิตเท่ากับ 3×4 เมตร = 12 ตารางเมตร

จากนั้นทำการตัดเก็บเกี่ยวเพื่อวัดผลผลิตในพื้นที่ 12 ตารางเมตร และชั่งน้ำหนักพืชอาหารสัตว์ทันที พบว่าได้น้ำหนักสด 18 กิโลกรัม

ทำการคำนวณผลผลิตน้ำหนักสดต่อไร่ต่อรอบ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ผลผลิตน้ำหนักสดต่อไร่ต่อรอบการตัด} &= \frac{\text{พื้นที่ 1,600 ตารางเมตร} \times \text{น้ำหนักสดที่ชั่งได้}}{\text{พื้นที่ทำการเก็บเกี่ยว}} \\ (\text{กิโลกรัมต่อไร่ต่อรอบ}) &= \frac{1,600 \times 18}{12} \\ 2,400 &= \end{aligned}$$

ได้ผลผลิตน้ำหนักสดเท่ากับ 2,400 กิโลกรัมต่อไร่ต่อรอบการตัด

11.5 ดำเนินการสุ่มตัวอย่างผลผลิตพืชอาหารสัตว์ที่ได้จากข้อ 11.2) เพื่อหาผลผลิตน้ำหนักแห้งโดยดำเนินการ ดังนี้

1) การสุ่มตัวอย่างมักทำควบคู่กับการวัดผลผลิต ดังนั้นจึงควรเก็บสุ่มตัวอย่างทันที หลังจากชั่งน้ำหนักวัดผลผลิต โดยพิจารณาผลผลิตพืชอาหารสัตว์ที่ตัดเก็บเกี่ยวรวมกองไว้โดยที่ยังไม่ต้องสับ จากนั้นกำหนดจุดสุ่มจากหลายจุดให้ทั่วถึงกัน ไม่น้อยกว่า 5 จุด จุดละประมาณ 500-1,000 กรัม

2) นำตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มทุกจุดมากองรวมกัน

3) ทำการสุ่มจากกองรวม ข้อ 2) อีกครั้ง โดยพืชที่มีลักษณะต้นใหญ่ อวบ น้ำ เช่น เนเปียร์ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง สุ่มให้เหลือน้ำหนักประมาณ 2 กิโลกรัม ส่วนพืชที่มีลักษณะต้นเล็ก ใบเล็ก ไม่อวบ น้ำ เช่น รุจี กีนีสีม่วง แพงโกลา สุ่มให้เหลือน้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม

4) นำตัวอย่างที่ได้นำมาสับหรือหั่น ให้มีขนาดชิ้น 1-2 นิ้ว จากนั้นดำเนินการลดความชื้นตัวอย่างให้แห้ง ดังนี้

- กรณีมีตู้อบ บันทึกน้ำหนักตัวอย่างสด นำตัวอย่างใส่ถุงผ้า หรือถุงกระดาษ นำไป อบ ด้วยตู้อบตัวอย่างพืชอาหารสัตว์ที่มีพัดลมระบายอากาศ ที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส

นาน 48-72 ชั่วโมง พลิกกลับถุงตัวอย่าง อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง จนน้ำหนักแห้งคงที่ (การตรวจสอบน้ำหนักคงที่ ให้สุ่มชั่งตัวอย่างแห้ง ระยะเวลาห่างกันประมาณ 2 ชั่วโมง มีน้ำหนักแห้งคงที่) ชั่งและบันทึกน้ำหนักแห้ง นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการคำนวณผลผลิตน้ำหนักแห้ง และการคำนวณค่าวัตถุแห้ง

- กรณีไม่มีตู้อบ บันทึกน้ำหนักตัวอย่างสด นำตัวอย่างใส่ถุงตาข่ายในลอนขนาดความถี่ 16 ช่องต่อตารางนิ้ว นำไปแขวนหรือผึ่งแดดให้แห้ง หมั่นพลิกกลับตัวอย่าง เพื่อให้ตัวอย่างแห้งสม่ำเสมอตลอดทั้งถุง จนน้ำหนักคงที่ ชั่งและบันทึกน้ำหนักแห้ง นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการคำนวณผลผลิตน้ำหนักแห้ง และการคำนวณค่าวัตถุแห้ง

ตัวอย่าง การคำนวณค่าวัตถุแห้งและน้ำหนักแห้ง

ตัวอย่างน้ำหนักสดก่อนอบ 1,000 กรัม

ตัวอย่างน้ำหนักแห้งหลังอบ 260 กรัม

$$\begin{aligned}\text{เปอร์เซ็นต์วัตถุแห้ง} &= \frac{\text{น้ำหนักแห้ง} \times 100}{\text{น้ำหนักสด}} \\ 26 &= \frac{260 \times 100}{1,000}\end{aligned}$$

คิดเป็น 26 เปอร์เซ็นต์วัตถุแห้ง

จากนั้นนำค่าวัตถุแห้งที่ได้มาคำนวณหาค่าน้ำหนักแห้ง ดังนี้

ผลผลิตน้ำหนักสด (ข้อ 11.4) มีค่าเท่ากับ 2,400 กิโลกรัมต่อไร่ต่อรอบการตัด

$$\begin{aligned}\text{น้ำหนักแห้ง} &= \frac{\text{เปอร์เซ็นต์วัตถุแห้ง} \times \text{น้ำหนักสด}}{100} \\ 624 &= \frac{26 \times 2,400}{100}\end{aligned}$$

ได้ผลผลิตน้ำหนักแห้งเท่ากับ 624 กิโลกรัมต่อไร่ต่อรอบการตัด

12. บันทึกจัดเก็บข้อมูลลงในตารางเก็บข้อมูลผลผลิต น้ำหนักสด น้ำหนักแห้ง วันที่ดำเนินการตัดวัดผลผลิต อายุการตัด และการใช้ปุ๋ย ผ่าน Google sheet โดยสำนักฯจะแจ้ง Link google sheet ให้หน่วยงานทราบอีกครั้ง และเมื่อกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วให้พิมพ์เอกสารเพื่อลงลายมือชื่อผู้ดำเนินงานและหัวหน้าหน่วยงาน จากนั้นสแกนเอกสารที่ลงนามเรียบร้อยแล้ว ส่งให้กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ nutrition4@dld.go.th และ Line : กิจกรรมความหลากหลายทางชีวภาพฯ

13. รายงานผลการดำเนินงานส่งให้กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ nutrition4@dld.go.th และ Line : กิจกรรมความหลากหลายทางชีวภาพฯ โดยแบ่งการรายงาน เป็น 2 ครั้ง ดังนี้

รายงานครั้งที่ 1 ช่วงฤดูแล้ง การตัดวัดผลผลิตตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 ถึง เดือนมีนาคม 2568

รายงานครั้งที่ 2 ช่วงฤดูฝน การตัดวัดผลผลิต ตั้งแต่เดือนเมษายน 2568 ถึง เดือนกันยายน 2568

โดยแบ่งรายงานออกเป็น 3 ส่วน คือ

- 1) แบบฟอร์มรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคพร้อมข้อเสนอแนะ จัดส่งรูปแบบไฟล์ Word (เอกสารแนบ ๓)
- 2) บันทึกข้อมูลภาพถ่ายผลการปฏิบัติงาน และภาพถ่ายพืชอาหารสัตว์รายแปลงที่มีป้ายระบุชนิดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ที่ครบถ้วนชัดเจน จำนวน ๔๐ แปลง จัดส่งในรูปแบบไฟล์ Power point (เอกสารแนบ ๔)
- 3) กรอกข้อมูลผ่าน Google sheet โดยสำนักฯจะแจ้ง Link google sheet ให้หน่วยงานทราบอีกครั้ง และเมื่อกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วให้พิมพ์เอกสารเพื่อลงลายมือชื่อผู้ดำเนินงานและหัวหน้าหน่วยงาน จากนั้นสแกนเอกสารที่ลงนามเรียบร้อยแล้ว ส่งให้กลุ่มวิจัยและพัฒนาพืชอาหารสัตว์ สำนักพัฒนาอาหารสัตว์ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ nutrition4@dld.go.th และ Line : กิจกรรมความหลากหลายทางชีวภาพฯ (เอกสารแนบ ๕)

14. ดำเนินการประเมินศักยภาพของพืชอาหารสัตว์แต่ละชนิดจากแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์ ในด้านปริมาณผลผลิต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการผลิตพืชอาหารสัตว์ และใช้เป็นข้อมูลในการให้คำแนะนำ ในการส่งเสริมการผลิตพืชอาหารสัตว์สำหรับเกษตรกรต่อไป

ภาคผนวก

ตัวอย่างปาย แปลงแปลงทดสอบสาริตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี

30-40 ซม.	
20-25 ซม.	ถั่วลิสงเตา พันธุ์ฟลอริเกรซ
	Scientific name : <i>Arachis glabrata</i> Benth.
	Common name : Rhizoma peanut
	Cultivar: Florigrase

หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ปากช่อง 1	
Scientific name :	<i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone
Common name :	Napier grass
Cultivar:	Pakchong 1

หญ่ากิณี พันธุ์สีม่วง	
Scientific name :	<i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs
Common name :	Purple guinea grass
Cultivar:	TD58, Simuang

ชื่อวิทยาศาสตร์

ชื่อวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย ข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่

1. ชื่อสกุล (generic name)
2. คำระบุชนิด (specific epithet)
3. ชื่อผู้ตั้งชื่อพืช (author name)

ตัวอย่าง เช่น

ชื่อสกุล (generic name)	คำระบุชนิด (specific epithet)	ชื่อผู้ตั้งชื่อพืช (author name)
<i>Urochloa</i>	<i>ruziziensis</i>	(R. Germ. & C.M.Evrard) Crins

หลักการเขียนชื่อวิทยาศาสตร์มีดังนี้

ชื่อสกุล (generic name) จะต้องเขียนเป็นตัวเอน หรือขีดเส้นใต้ และเฉพาะตัวอักษรตัวแรกของชื่อสกุล จะต้องเขียนพิมพ์ด้วยตัวอักษรตัวใหญ่เสมอ

คำระบุชนิด (specific epithet) จะต้องเขียนเป็นตัวเอน หรือขีดเส้นใต้ และต้องเขียนด้วยตัวอักษรตัวเล็กทั้งหมด

การเขียนชื่อสกุล และคำระบุชนิด ต้องเขียนแยกจากกัน

การเขียนชื่อวิทยาศาสตร์จะเขียนเป็น ตัวเอน หรือ ขีดเส้นใต้ที่ชื่อวิทยาศาสตร์ ก็ได้ แต่ปัจจุบันนิยมใช้เป็นตัวเอน เช่น *Urochloa ruziziensis*

การเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชที่ถูกต้องสมบูรณ์ จะต้องมีชื่อบุคคลผู้ตั้งชื่อพืชนั้น (author name) ต่อท้าย เช่น *Urochloa ruziziensis* (R. Germ. & C.M.Evrard) Crins

ชื่อผู้ตั้งชื่อพืช (author name) จะต้องเขียนเป็นตัวตรง และเฉพาะตัวอักษรตัวแรกของชื่อผู้ตั้ง แต่ละชื่อจะต้องเขียนเป็นตัวใหญ่เสมอ ยกเว้นคำย่อของชื่อบางชื่อนั้น เช่น L.f. นอกจากนั้นถ้ามีชื่อผู้ตั้งชื่อมากกว่าหนึ่งคน หรือมีชื่ออยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ เวลาเขียนชื่อให้ลอกมาทั้งหมดให้เหมือนตามหนังสืออ้างอิง โดยไม่ตัดส่วนใดส่วนหนึ่งออก หรือย่อคำบางคำ

ในกรณีที่ชื่อวิทยาศาสตร์ นั้นมี variety , subspecies และcultivar ให้เขียนดังต่อไปนี้

- **variety** ให้เขียนต่อท้ายชื่อผู้ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ ด้วยคำย่อว่า var. แล้วตามด้วยชื่อของ variety ที่พิมพ์เป็นตัวเอนหรือขีดเส้นใต้ และต้องเขียนเป็นตัวเล็ก ทั้งหมด เช่น *Megathyrsus maximus* (Jacq.) B.K.Simon & S.W.L.Jacobs var. *maximus* เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ของหญ้ากีนี พันธุ์โคโลเนียว และบอกด้วยว่าเป็น variety *maximus*

-**subspecies** ให้เขียนต่อท้ายชื่อผู้ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ ด้วยคำย่อ subsp. หรือ ssp. แล้วตามด้วยชื่อของ subspecies ที่เขียนเป็นตัวเอน หรือขีดเส้นใต้ และต้องเขียนเป็นตัวเล็กทั้งหมด เช่น *Melastoma malabathricum* L. subsp. *Malabathricum* เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ของต้นโคลงเคลง ซึ่งบอกถึงระดับใน subspecies ด้วย

- **cultivar** ให้เขียนต่อท้ายชื่อผู้ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ ด้วยคำย่อว่า cv. แล้วตามด้วยชื่อของ cultivar เขียนเป็นตัวตรง และเฉพาะตัวอักษรตัวแรกของ cultivar จะต้องพิมพ์เป็นตัวใหญ่เสมอ เช่น

Setaria sphacelata (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. cv. Nandi

อีกวิธีหนึ่งในการเขียน cultivar จะไม่ใส่คำว่า cv. แต่จะเขียน cultivar ในเครื่องหมาย ‘.....’ เช่น *Setaria sphacelata* (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. ‘Nandi’

ที่มา : ดัดแปลงมาจาก สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้. 2566. คู่มือการทำทะเบียนพรรณไม้. แหล่งที่มา: http://forprod.forest.go.th/plantation/userfiles/files/platation_database_manual.pdf. [5 ตุลาคม 2566]

เอกสารแนบ1

F-BAND-01

แผนการดำเนินงานการจัดทำแปลงทดสอบสาธิตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี ประจำปีงบประมาณ 2567													
หน่วยงาน.....													
รายละเอียดการปฏิบัติงาน	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	หมายเหตุ
การสำรวจสภาพแปลง													
การจัดเตรียมอุปกรณ์ และพันธุ์พืช													
การจัดเตรียมแปลง													
การปรับปรุงแก้ไขและจัดทำระบบน้ำ													
การทำป้ายแปลง													
การปลูก													
การกำจัดวัชพืช													
การใส่ปุ๋ย													
การให้น้ำ													
การตัดวัดผลผลิต													
การบันทึกข้อมูล													
การสรุปและประเมินผล													
อื่นๆ (ระบุ).....													
ผู้รายงาน.....							หัวหน้าหน่วยงาน.....						
(.....)							(.....)						
ตำแหน่ง.....							ตำแหน่ง.....						
วันที่.....							วันที่.....						

Link google sheet > <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1XfYBKZJx-Mw4Plh1Skcao1Co1qB7h-mwx1B2RYB94il/edit?gid=736170543#gid=736170543> ภายในวันที่ 1 พฤศจิกายน ของทุกปี

เอกสารแนบ3

แบบฟอร์ม รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2569

กิจกรรมหลัก ความหลากหลายทางชีวภาพด้านปศุสัตว์

กิจกรรมย่อย ปรับปรุงพันธุ์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพพืชอาหารสัตว์

หน่วยงาน

กิจกรรม.....

ผลการดำเนินงาน

ปัญหาอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

ภาพประกอบ ให้ดำเนินการลงในไฟล์ Power point (เอกสารแนบ ๔)

เอกสารแนบ ๔

Link google sheet > https://docs.google.com/spreadsheets/d/1iir_GjKzkrPdQOfkjXHGFVRvtqqp9sEFnkTke1yj-tA/edit?gid=2081728425&gid=2081728425

ตัวอย่าง รายชื่อพันธุ์พืชอาหารสัตว์สำหรับจัดทำแปลงทดสอบสาริตพืชอาหารสัตว์พันธุ์ดี

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
1	หญ้าไนล์	Scientific name : <i>Acroceras macrum</i> Stapf Common name : Nile grass
2	ถั่วลิสงนา	Scientific name : <i>Alysicarpus vaginalis</i> (Linn.) DC. Common name : Alyce clover, Buffalo clover, One-leaf clover
3	หญ้างัมบ้า	Scientific name : <i>Andropogon gayanus</i> Kunth Common name : Gamba grass
4	หญ้างัมบ้า พันธุ์พลาตินา	Scientific name : <i>Andropogon gayanus</i> Kunth Common name : Gamba grass Cultivar : Planatina
5	หญ้างัมบ้า พันธุ์เคน	Scientific name : <i>Andropogon gayanus</i> Kunth Common name : Gamba grass Cultivar : Kent
6	ถั่วลิสงเถา พันธุ์ฟลอริเกรซ	Scientific name : <i>Arachis glabrata</i> Benth. Common name : Rhizoma peanut Cultivar : Florigraze
7	ถั่วลิสงเถา พันธุ์อาร์บรูค	Scientific name : <i>Arachis glabrata</i> Benth. Common name : Rhizoma peanut Cultivar : Arbrook
8	ถั่วลิสงเถา พันธุ์อีโคเทอร์ฟ	Scientific name : <i>Arachis glabrata</i> Benth. Common name : Rhizoma peanut Cultivar : Ecoturf
9	ถั่วลิสงเถา พันธุ์มาริลโล	Scientific name : <i>Arachis pinto</i> Krapov. & W.C. Greg. Common name : Pinto peanut Cultivar : Amarillo
10	หญ้าใบมันสยาม	Scientific name : <i>Axonopus catarinensis</i> Common name : Pasto jesuita, Jesuits Gigante
11	ถั่วมะแฮะ	Scientific name : <i>Cajanus cajan</i> (L.) Millsp. Common name : Ma hae, Pigeon pea, Angola pea
12	ถั่วพริ้ว	Scientific name : <i>Canavaria ensiformis</i> (L.) DC. Common name : Jack bean, House bean

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
13	หญ้าบัฟเฟิล	Scientific name : <i>Cenchrus ciliaris</i> L. Common name : Buffel grass
14	หญ้าบัฟเฟิล พันธุ์โมโลโป	Scientific name : <i>Cenchrus ciliaris</i> L. Common name : Buffel grass Cultivar : Molopo
15	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ธรรมดา	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Cultivar : Common
16	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์บาน่า	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone x <i>C. americanus</i> (L.) Morrone Common name : Napier grass, Bana grass Cultivar : Bana
17	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ม็อท	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass, Dwarf napier grass Cultivar : Mott
18	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ยักษ์	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : King napier grass Cultivar : King grass
19	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ปากช่อง 1	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Cultivar : Pakchong 1
20	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์มหาสารคาม	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Mahasarakham Cultivar : Mahasarakham
21	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์มวกเหล็ก	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass, Dwarf napier grass Cultivar : Muaklek
22	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ไต้หวัน A148	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Cultivar : Taiwan A148
23	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์สุราษฎร์ 1	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Variety : Surat 1

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
24	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ทั้งกาจิม่า	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Variety : Tanga-shima
25	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์ทีฟตัน	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Variety : Tifton
26	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์เมอเคีรอน	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Variety : Merckeron
27	หญ้าเนเปียร์ พันธุ์รูกวน่า	Scientific name : <i>Cenchrus purpureus</i> (Schumach.) Morrone Common name : Napier grass Variety : Vruckwona
28	ถั่วเซนโตร	Scientific name : <i>Centrosema molle</i> Mart. ex Benth. Common name : Centro Cultivar : Common centro
29	ถั่วเซนจูเรียน พันธุ์คาวาลเคด/ ถั่วคาวาลเคด	Scientific name : <i>Centrosema pascuorum</i> Mart. ex Benth. Common name : Centurion, Centro, Thua cavalcade (Thai) Cultivar : Cavalcade
30	ถั่วไมยรา	Scientific name : <i>Desmanthus virgatus</i> (L.) Willd. Common name : Desmanthus
31	หญ้าไรต์ พันธุ์แคลไลด์	Scientific name : <i>Chloris gayana</i> Kunth Common name : Rhodes grass Cultivar : Callide
32	หญ้าไรต์ พันธุ์เรียวกุฟู	Scientific name : <i>Chloris gayana</i> Kunth Common name : Rhodes grass Cultivar : Ryoku-fu
33	หญ้าแฝก	Scientific name : <i>Chrysopogon zizanioides</i> (L.) Roberty Common name : Vetiver grass
34	คะน้าเม็กซิโก	Scientific name : <i>Cnidoscolus aconitifolius</i> (Mill.) I. M. Johnst. Common name : Tree spinach, Chaya
35	หญ้าเบอร์มิวด้า	Scientific name : <i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers. Common name : Bermuda grass

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
36	หญ้าสตาร์	Scientific name : <i>Cynodon plectostachyus</i> (K. Schum.) Pilg. Common name : Star grass
37	ถั่วไมยรา	Scientific name : <i>Desmanthus virgatus</i> (L.) Willd. Common name : Desmanthus
38	หญ้าแพงโกลาญี่ปุ่น	Scientific name : <i>Digitaria decumbens</i> Steud. Common name : Pangola grass Cultivar : Transvala
39	หญ้าแพงโกลา	Scientific name : <i>Digitaria eriantha</i> Steud. Common name : Pangola grass
40	หญ้าจาร์รา	Scientific name : <i>Digitaria milanjana</i> (Rendle) Stapf Common name : Jarra grass Cultivar : Jarra
41	หญ้ามาร์ดี	Scientific name : <i>Digitaria milanjana</i> (Rendle) Stapf Common name : Digit grass , Mardi digit Cultivar : Mardi
42	หญ้าวิลแมนเลิฟ	Scientific name : <i>Eragrostis superba</i> Peyr. Common name : Wilmann love grass
43	หญ้าหลงซูปเปอร์	Scientific name : <i>Eriochloa procera</i> (Retz.) C.E.Hubb Common name : -
44	แคฝรั่ง	Scientific name : <i>Gliricidia sepium</i> (Jacq.) Kunth Common name : Gliricidia, Khae farang
45	หญ้าหวายข้อ	Scientific name : <i>Hemarthria compressa</i> (Lf.) R.Br. Common name : Whip grass
46	หญ้าจารากัว/หญ้าแสงคำ	Scientific name : <i>Hyparrhenia rufa</i> (Nees) Stapf Common name : Jaragua grass, Yaa saeng kham
47	หญ่ากินี พันธุ์ธรรมดา	Scientific name : <i>Megathyrus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs var. <i>maximus</i> Common name : Guinea grass, ya kinni Cultivar : Common
48	หญ่ากินี พันธุ์โคลเนียว	Scientific name : <i>Megathyrus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs var. <i>maximus</i> Common name : Guinea grass Cultivar : Coloniao

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
49	หญ้ากีนี พันธุ์สีม่วง	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Purple guinea grass Cultivar : TD58, Simuang
50	หญ้ากีนี พันธุ์มูลิเวอร์	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Guinea grass Cultivar : Mun River
51	หญ้ากีนี พันธุ์อุมาคุ	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Guinea grass Cultivar : Umaku
52	หญ้ากีนี พันธุ์นัทซุยูกะ	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Guinea grass Cultivar : Natsuyutaka
53	หญ้ากีนี พันธุ์นัทซูกาเซ	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Guinea grass Cultivar : Natsukaze
54	หญ้ากีนี พันธุ์ไฟ-คากิ	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Guinea grass Cultivar : Natsukaze
55	หญ้ากีนี พันธุ์ซาบิ	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Guinea grass, Ya sabi Cultivar : Sabi
56	หญ้ากรีนแพนิก	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Green panic grass

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
57	หญ้างิณี พันธุ์เกตตอน	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Gatton Cultivar : Gatton
58	หญ้างิณี พันธุ์เฮมิล	Scientific name : <i>Megathyrsus maximus</i> (Jacq.) B.K. Simon & S.W.L. Jacobs Common name : Hamil Cultivar : Hamil
59	หญ้าอะตราดัม/หญ้าพาสพาลัม	Scientific name : <i>Paspalum atratum</i> Swallen Common name : Atratum, Ubon paspalum
60	หญ้าบาเฮีย	Scientific name : <i>Paspalum notatum</i> Flügge Common name : Bahia grass, Ya-bahia
61	หญ้าบาเฮีย พันธุ์นานอู	Scientific name : <i>Paspalum notatum</i> Flügge var. <i>notaum</i> Common name : Bahia grass, Ya-bahia Cultivar : Nan-ou
62	หญ้าพลิแคทุลัม	Scientific name : <i>Paspalum plicatulum</i> Michx. Common name : Plicatulum, Ya-phlikhathiulum
63	หญ้าซีตาเรีย	Scientific name : <i>Setaria sphacelata</i> (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. Common name : Setaria grass
64	หญ้าซีตาเรีย พันธุ์คาซังกูลา	Scientific name : <i>Setaria sphacelata</i> (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. Common name : Setaria grass Cultivar : Kazungula
65	หญ้าซีตาเรีย พันธุ์นาคี	Scientific name : <i>Setaria sphacelata</i> (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. Common name : Setaria grass Cultivar : Nandi
66	หญ้าซีตาเรีย พันธุ์สเปลนดา	Scientific name : <i>Setaria sphacelata</i> (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. Common name : Setaria grass Cultivar : Splenda

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
67	หญ้าซีตาเรีย พันธุ์โซเลนเดอร์	Scientific name : <i>Setaria sphacelata</i> (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. Common name : Setaria grass Cultivar : Solander
68	หญ้าซีตาเรีย พันธุ์นารก	Scientific name : <i>Setaria sphacelata</i> (Schumach.) Stapf & C.E. Hubb. Common name : Setaria grass Cultivar : Narok
69	ถั่วฮามาต้า / ถั่วเวอร์ราโนสไตโล	Scientific name : <i>Stylosanthes hamata</i> (L.) Taub. Common name : Verano stylo, Thua hamata Cultivar : Verano
70	ถั่วท่าพระสไตโล	Scientific name : <i>Stylosanthes guianensis</i> (Aubl.) Sw. var. <i>guianensis</i> Common name : Tha pra stylo Accession No. : CIAT 184
71	หญ้าแก้วเตมาลา	Scientific name : <i>Tripsacum andersonii</i> J.R.Gray Common name : Ya-kuatemala Cultivar : Guatemala
72	บุหงานรา	Scientific name : <i>Thysanostigma siamensis</i> J.B.Imla Common name : Bu-nga nara
73	หญ้าซิกแนลตั้ง	Scientific name : <i>Urochloa brizantha</i> (Hochst. ex A.Rich.) R.D. Webster Common name : Beard grass, Palisade grass, Signal grass
74	หญ้าซิกแนลนอน พันธุ์บาซิลิสก์	Scientific name: <i>Urochloa decumbens</i> (Stapf) R.D. Webster Common name : Signal grass Cultivar : Basilisk
75	หญ้าซิกแนลเลื้อย	Scientific name : <i>Urochloa humidicola</i> (Rendle) Morrone & Zuloaga Common name : Ya humidicola
76	หญ้าซิกแนลเลื้อย พันธุ์ทัลลี	Scientific name : <i>Urochloa humidicola</i> (Rendle) Morrone & Zuloaga Common name : Tully grass Cultivar : Tully

ลำดับที่	ชนิดพืช	รายละเอียด
77	หญ้าโคโร	Scientific name : <i>Urochloa subquadrifida</i> (Trin) R.D. Webster Common name : Cori grass
78	หญ้ารูซี่	Scientific name : <i>Urochloa ruziziensis</i> (R. Germ. & C.M. Evrard) Crins Common name : Ruzi grass, Congo grass
79	หญ้ามูลาโต	Scientific name : <i>Urochloa brizantha</i> x <i>U. ruziziensis</i> Common name : Mulato Cultivar : Mulato
80	หญ้ามูลาโต 2	Scientific name : <i>Urochloa ruziziensis</i> x <i>U. decumbens</i> x <i>U. brizantha</i> Common name : Mulato II Cultivar : Mulato II
81	ถั่ววิกนา / ถั่วแปปป่า	Scientific name : <i>Vigna umbellata</i> (Thunb.) Ohei & H. Ohashi Common name : Ricebean
82	ข้าวโพด พันธุ์สุวรรณ 5	Scientific name : <i>Zea mays</i> Linn. Common name : Maize, Corn

หมายเหตุ : ชื่อวิทยาศาสตร์อ้างอิงจากฐานข้อมูล The International Plant Name Index (IPNI)